

Representantforslag 1 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen

Dokument 8:1 (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om et nytt system for bosetting av flyktninger

Til Stortinget

Bakgrunn

Verden står overfor den største flyktningkrisen siden andre verdenskrig. Nærmere 60 millioner mennesker er på flukt. Borgerkrigen i Syria, som har vart siden 2011, er en humanitær katastrofe. Tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Flyktningshjelpen viser at mer enn 4 millioner mennesker har flyktet fra Syria, og 7,6 millioner er drevet på flukt inne i Syria. Behovet for hjelp er enormt. Et økende antall flyktninger og asylsøkere kommer nå til Norge. Dette gjør at behovet for en ny bosettingsordning som fungerer bedre, raskere og fremmer integrering, er svært viktig.

Per i dag sitter over 5 000 personer som har fått innvilget oppholdstillatelse på norske mottak og venter på å bli bosatt i en kommune. Per 31. juli 2015 var det 5 364 personer med innvilget oppholdstillatelse som ventet på bosetting. Av disse er om lag 1 050 barn. Mange har ventet svært lenge i mottak.

Norge har hatt samme bosettingsordning i mange år, uten at den løser behovet. Fremdeles blir tusenvis sittende svært lenge på mottak. Det er ødeleggende for rask og god integrering. Da må en tenke nytt og finne andre måter å løse oppgaven på.

Livet på mottak passiviserer, gjør folk sjuke og gir et fullstendig feil inntrykk av hva samfunnet her forventer av en. Det ville være langt bedre for både flyktingene og samfunnet om bosettingen gikk raskt, og den enkelte kom raskt i gang med språktrening og opplæring.

Forslagsstillerne mener dagens ordning for bosetting av flyktninger ikke er egnet for å nå målet om rask bosetting, og foreslår derfor en ny ordning for bosetting i kommunene.

Ved en ny bosettingsordning mener forslagsstillerne at staten må ta kostnadene og kommunene må ta hver sin del av det antallet som skal bosettes, slik det er i Danmark. Forslagsstillerne viser til at et slikt forslag til en ny bosettingsordning ble sendt på høring av den rød-grønne regjeringen 11. mars 2011.

Rask bosetting betyr bedre integrering

Slik verden ser ut, vil det ikke bli slutt på at folk må flykte i overskuelig framtid. Behovet for å bosette vil være der i mange år framover.

Staten bestemmer hvem som får opphold i Norge. Alle som får opphold skal bo i en kommune. Men systemet i dag innebærer at kommunene kan nekte personer med lovlig opphold et bosted.

Bosetting er ikke dugnad og kan ikke baseres på skippertak. Det er en permanent oppgave kommunene har, og kompetanse må bygges opp i alle kommuner. Bosettings- og integreringsarbeidet må innlemmes i kommunenes langsiktige planer.

Forslagsstillerne mener adgang til egenbosetting og statlige pålegg til fylkene om å ta imot et konkret antall personer er gode tiltak for å sikre raskere bosetting.

Danmark innførte i 1999 et system der staten hvert år pålegger hvert enkelt fylke å bosette et konkret antall personer. Fordelingen mellom kommunene i det aktuelle fylket avgjøres gjennom forhandlinger mellom kommunene. Fylkesmannen har ansvaret for å sørge for fremdriften. Kommer kommunene ikke til enighet, kan Fylkesmannen fastsette antallet flyktninger som hver enkelt kommune skal ta imot.

Forslagsstillerne mener denne modellen bør være utgangspunkt for endringer som bør innføres i Norge.

Regjeringen må i samarbeid med kommunene utarbeide en fordelingsnøkkel med kriterier for fordeling av bosetting. Disse kriteriene må ligge til grunn for det årlige eller halvårige bosettingsansvaret den enkelte kommune får. Før Fylkesmannen bruker sin rett til å avgjøre antallet, gjerne omtalt som tilvisningsrett, bør Fylkesmannen undersøke med det ansvarlige direktoratet om behovet for bosetting for innværende år er det samme som tidligere. Fylkesmannen bør unngå å bruke tilvisningsretten overfor kommuner som har tungtveiende grunner for å reservere seg mot å ta imot flyktninger.

Forslagsstillerne understreker at retten til introduksjonsprogram, og rett til tjenester etter sosialtjenesteloven og etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, for den enkelte må være lik uavhengig av om bosettingen skjer som følge av enighet mellom kommunene eller som følge av tilvisning fra Fylkesmannen.

I dag kan personer som har fått oppholdstillatelse som flyktning eller på humanitært grunnlag, skaffe bosted selv. Men i slike tilfeller mister den enkelte retten til introduksjonsprogram. I Sverige har man siden 1994 hatt adgang til egenbosetting uten å miste retten til introduksjonsprogram. Erfaringene viser at de som velger dette alternativet, integreres noe raskere og lærer svensk fortere. Det medfører også mindre press på boligdelen av det statlige mottaksapparatet.

Det er derfor grunn til å åpne opp for en slik ordning også i Norge.

Andre endringer som bør vurderes gjennomført er

- at staten belønner kommuner som inngår langvarige avtaler om bosetting
- å legge om integreringstilskuddet slik at raskere bosetting belønnes

- vurdere om flyktninger som bosetter seg i distriktskommuner kan få økt støtte, samtidig som kommuner som bosetter mange, altså pressområder, kan unntas muligheten for selvbosetting
- at det innføres et mål om at bosetting i en kommune skjer innen hundre dager fra asylsøknaden tas til behandling, dersom oppholdstillatelse gis

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ny ordning for bosetting av flyktninger etter mønster fra den danske modellen, slik det ble foreslått i høringsbrev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 11. mars 2011.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at en ny ordning for bosetting av flyktninger forutsetter statlig fullfinansiering.
3. Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der den enkelte som har fått lovlig opphold, selv kan skaffe bosted, uten at retten til introduksjonsprogram med det faller bort. Det forutsettes at pengene følger hver enkelt, slik at den kommunen som den enkelte velger å bosette seg i, får introduksjonsstøtte etter regulære satser.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke bevilgningene til Husbanken slik at kommunene får det nødvendige rom til økning i antallet rimelige utleieboliger.

5. oktober 2015